

Врз основа на член 24, став (1), точка 1), алинеја 14 и член 30 од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија” бр. 96/18), Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија, на седницата одржана на ден 1 март 2019 година, донесе

ПРАВИЛА ЗА СНАБДУВАЊЕ СО ПРИРОДЕН ГАС

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на уредување

Член 1

Со овие Правила за снабдување со природен гас (во понатамошниот текст: Правила) се уредуваат општите услови и начинот на снабдување со природен гас, како и меѓусебните права, обврски и одговорности на снабдувачите со природен гас и снабдувачот со природен гас во краен случај, потрошувачите на природен гас (во понатамошниот текст: потрошувачи), операторот на системот за пренос на природен гас, операторите на дистрибуција на природен гас и операторите на затворените системи за дистрибуција на природен гас, а особено:

- 1) условите, начинот и рокот на склучување на договорот за снабдување со природен гас,
- 2) начинот на мерење, пресметка, фактурирање и наплата на испорачаниот природен гас,
- 3) потрошувачите на кои не може да им се прекине испораката и начинот на обезбедување на гаранции за намирување на трошоците за потрошениот природен гас,
- 4) начинот и постапката за промена на снабдувачот со природен гас (во понатамошниот текст: снабдувач) од страна на потрошувачите и остварувањето на правото на потрошувач без надомест да го промени снабдувачот, како и правата и обврските на снабдувачите, соодветниот оператор и потрошувачот во постапката за промена на снабдувачот,
- 5) квалитетот на услугите обезбеден од страна на снабдувачот,
- 6) минималните услови за вршење на дејноста и начинот на организациона поставеност и техничка опременост на снабдувачите за обезбедување на комуникација со потрошувачите заради обезбедување на пропишаниот квалитет на услугите коишто ги обезбедува снабдувачот,
- 7) обврските на снабдувачот кон различните категории на потрошувачи во зависност од карактеристиките на секоја категорија на потрошувачи,
- 8) начинот и постапките за комуникација и размена на информации помеѓу снабдувачот и соодветниот оператор заради обезбедување на пропишаниот квалитет на природен гас и услугите што ги обезбедуваат операторите,
- 9) условите и постапката за исклучување на потрошувачите од системите за пренос или дистрибуција, во случај кога потрошувачите не ги исполнуваат обврските утврдени со закон, друг пропис и/или договор,
- 10) начинот, формата и рокот за поднесување на извештаи коишто снабдувачот ги доставува до Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: Регулаторна комисија за енергетика),
- 11) потребните информации што снабдувачите навремено им ги обезбедуваат на потрошувачите приложени кон фактурите, како и информациите што треба да бидат јавно достапни, а се од интерес за сите потрошувачи,
- 12) услови и начини за снабдување на ранливи потрошувачи, и
- 13) посебните мерки за заштита на потрошувачите.

Примена на Правилата

Член 2

Овие Правила ги применуваат:

- 1) снабдувачот,
- 2) снабдувачот со обврска да обезбеди јавна услуга во снабдувањето со природен гас,
- 3) снабдувачот со обврска да снабдува со природен гас во краен случај (во понатамошниот текст: снабдувач во краен случај),
- 4) снабдувачот којшто врши снабдување на потрошувачи на затворен систем за дистрибуција на природен гас,
- 5) операторот на системот за пренос на природен гас или операторот на системот за дистрибуција на природен гас (во понатамошниот текст: оператор),
- 6) операторот на затворен систем за дистрибуција на природен гас на којшто е приклучен потрошувачот (во понатамошниот текст: оператор на затворен систем), и
- 7) потрошувачот којшто купува природен гас од снабдувач.

Значење на употребените изрази

Член 3

Дефинициите за одделни изрази содржани во Законот за енергетика и соодветните мрежни правила го имаат истото значење и во овие Правила.

II. ДОГОВОР ЗА СНАБДУВАЊЕ СО ПРИРОДЕН ГАС

Договор за снабдување со природен гас

Член 4

- (1) Договор за снабдување со природен гас (во понатамошниот текст: договор за снабдување) е договор склучен во писмена форма, со кој снабдувачот се обврзува на потрошувачот да му ги испорача на местото на испорака договорените количини на природен гас со пропишан квалитет согласно Прилог 1, којшто е составен дел на овие Правила, а потрошувачот се обврзува на снабдувачот да му го плати преземениот природен гас според мерењата извршени од операторот на системот на кој е приклучен потрошувачот, по договорена или по цена утврдена во согласност со пропис.
- (2) Договорот за снабдување склучен помеѓу снабдувачот и потрошувачот е во согласност со Законот за енергетика, други закони и прописи и овие Правила.
- (3) Ако одделни односи помеѓу потрошувачот и снабдувачот не се уредени со договорот за снабдување или кога одделни одредби од договорот за снабдување не се во согласност со овие Правила, во односите помеѓу снабдувачот и потрошувачот соодветно се применуваат одредбите од овие Правила, Законот за енергетика и други закони и прописи.

Елементи на договорот за снабдување

Член 5

- (1) Договорот за снабдување содржи јасни и недвосмислени одредби што ги уредуваат општите услови за снабдувањето со природен гас, а особено:
 - 1) податоци за договорните страни,
 - 2) предмет на договорот,
 - 3) услугите што ги обезбедува снабдувачот и начин на нивно користење од страна на потрошувачот,
 - 4) количина, квалитет и динамика на испораката на природниот гас,

- 5) начинот на обезбедување на преносен и/или дистрибутивен капацитет,
 - 6) датум и време на отпочнување на снабдувањето,
 - 7) список на мерни места со ознаки на мерните места и капацитет на приклучокот, дадени како прилог на договорот, како и начинот на измена на списокот без притоа да се менува договорот,
 - 8) адреса за доставување на фактурите,
 - 9) пресметковни елементи за формирање на цена и нивна примена,
 - 10) услови и начин на пресметка, фактурирање и плаќање,
 - 11) начин, рокови и постапка за меѓусебно информирање за состојби и настани, како и промени кај договорните страни кои што влијаат врз исполнувањето на договорните обврски, вклучувајќи ги информациите за важечките цени и трошоци, потрошувачката на природен гас на потрошувачот, како и трошоците за испорака на природниот гас,
 - 12) промени во начинот на исполнување на договорните обврски кои што не влијаат врз важењето на договорот (промена на начин на плаќање, промена на адреса за доставување на фактури, промена на бројот и местоположбата на мерните места), како и начинот, роковите и постапката за доставување на известувањата за промените,
 - 13) времетраење на договорот, како и начин и услови за раскинување, или обновување на постојниот договор,
 - 14) начин на постапување со приговорите на потрошувачите којшто треба да биде во интерес на потрошувачите и кој што треба да биде транспарентен, едноставен и да не предизвикува прекумерни трошоци за потрошувачот,
 - 15) договорни казни и казнена камата,
 - 16) начин и постапка за решавање на спорови, која што треба да биде спроведена чесно и без одлагања, по правило во рок не подолг од три месеци, и
 - 17) начин и постапка за надоместување на штетите и/или компензација на потрошувачите.
- (2) Ако договорот се склучува со потрошувачи од член 45, став (1) од овие Правила, снабдувачот и потрошувачот склучуваат протокол со кој се утврдуваат количината и динамиката на испораката на природниот гас во текот на календарска година.
 - (3) Снабдувачот ги објавува општите услови за снабдување од ставот (1) од овој член на својата веб страница.
 - (4) Снабдувачот ги известува постојните потрошувачи за измените на општите услови од ставот (1) од овој член и им понудува склучување на нов договор со изменетите услови.
 - (5) Регулаторната комисија за енергетика ги одобрува општите услови на договорите за снабдување што ги склучува снабдувачот со природен гас со обврска да обезбеди јавна услуга и снабдувачот во краен случај.

Нечесни одредби во договорите за снабдување

Член 6

- (1) Во договорот за снабдување не смеат да бидат содржани нечесни услови, односно одредби со кои се предизвикува значителна нерамнотежа во правата и обврските помеѓу договорните страни, а кои можат да бидат на штета на потрошувачите.
- (2) Како нечесни одредби во договорот за снабдување се сметаат особено одредбите кои доведуваат до:
 - 1) привремен прекин во снабдувањето или раскинување на договорот за снабдување, доколку потрошувачот сторил повреда на одредбите на некој друг договор склучен со снабдувачот или со друштво поврзано со снабдувачот,
 - 2) одбегнување или ограничување на исполнувањето на договорните услуги, на штета на потрошувачот,

- 3) оневозможување на користење на договорени бонуси и попусти со условување на потрошувачот да го продолжи договорот по истекот на рокот за кој е склучен, и
- 4) наплата на услуги кои снабдувачот ги нуди, а кои не се договорени или побарани од страна на потрошувачот.

Услови за испорака на природен гас

Член 7

- (1) Соодветниот оператор испорачува природен гас ако потрошувачот:
 - 1) е приклучен на системот за пренос на природен гас или системот за дистрибуција на природен гас, согласно Законот за енергетика и соодветните мрежни правила,
 - 2) има склучено договор за снабдување со снабдувач или трговец, и
 - 3) којшто не е домаќинство или мал потрошувач, ја уредил својата балансна одговорност во согласност со правилата и прописите со кои се уредува балансната одговорност.
- (2) Соодветниот оператор испорачува природен гас до потрошувачот согласно договорените количини и динамики за секое мерно место на кое се снабдува потрошувачот и е одговорен за квалитетот на природниот гас кој се испорачува преку системот со кој управува.

Услови за склучување на договор за снабдување

Член 8

- (1) Потрошувачот има право слободно да го избере снабдувачот.
- (2) Потрошувачот којшто ги исполнува условите за самостојно учество на пазарот на природен гас, утврдени во Правилата за пазар на природен гас (во понатамошниот текст: Пазарни правила) и е регистриран како учесник на пазарот на природен гас покрај од снабдувач, може да купува природен гас и од трговец со природен гас.
- (3) Договорот за снабдување се склучува со потрошувач којшто е приклучен на системот за пренос односно дистрибуција на природен гас во согласност со соодветните мрежни правила.
- (4) Во случај на заедничка потрошувачка во станбени, деловни, станбено-деловни, и деловно-станбени објекти, снабдувачот склучува договор за снабдување со природен гас, врши пресметка и му го фактурира испорачаниот природен гас на субјектот назначен во постапка согласно закон, како претставник на групата потрошувачи во еден градежен објект.

Информации кои што снабдувачот му ги обезбедува на потрошувачот

Член 9

- (1) Пред склучувањето на договорот, секој снабдувач навремено му обезбедува на потрошувачот примерок од потсетник за потрошувачите, со содржина и форма претходно одобрени од Регулаторна комисија за енергетика, кој содржи практични информации за правата на потрошувачите презентирани на јасен и недвосмислен начин којшто нема да предизвикуваат забуна кај потрошувачот и нема да го доведат во заблуда при изборот да склучи, да го раскине или да го продолжи постоечкиот договор за снабдување.
- (2) Потсетникот за потрошувачи од став (1) од овој член содржи информации што се однесуваат на:
 - 1) основните елементи на договорот за снабдување,
 - 2) начинот и постапката за склучување на договор за снабдување, како и општите договорни обврски што произлегуваат од овие Правила,
 - 3) времетраењето на договорот,
 - 4) начинот на формирање на цените за природен гас со кој го снабдува потрошувачот,

- 5) начинот на обезбедување на преносен и/или дистрибутивен капацитет како и тарифите за мрежните услуги,
 - 6) начинот и постапката според кои податоците за потрошениот и наплатениот природен гас му стануваат достапни на потрошувачот,
 - 7) поволностите во поглед на цените што му се достапни на потрошувачот и начинот на нивното остварување,
 - 8) бонусите, попустите и другите поволности како и начинот и условите за стекнување и престанување на правото на нивно користење,
 - 9) квалитетот на услугите што ги обезбедува снабдувачот, вклучително и пропишаниот квалитет на услуги за снабдување,
 - 10) условите под кои може да се ограничи или прекине снабдувањето,
 - 11) условите под кои може да се бара продолжување, измена, односно раскинување или престанување на договорот,
 - 12) надоместоците поради предвремено раскинување на договорот од страна на снабдувачот или потрошувачот,
 - 13) условите, начинот и постапката за промена на снабдувачот,
 - 14) начинот и постапката за доставување на информации до потрошувачите,
 - 15) достапните мерки за подобрување на енергетската ефикасност и ефектите од таквите мерки, достапните механизми за финансирање, видовите на договори за енергетски услуги, како и податоци за контакт со давателите на енергетски услуги,
 - 16) телефонските броеви, адресата за електронска пошта, како и пристапот со средства за јавен превоз до локалниот центар за контакт со потрошувачите (во понатамошниот текст: контакт центар),
 - 17) начинот и постапката за решавање и постапување по приговори и претставки од потрошувачите, и
 - 18) претставување и застапување на интересите на потрошувачите пред соодветниот оператор како и пред органите на управување на снабдувачот.
- (3) Снабдувачот ги информира потрошувачите преку јавните гласила за:
- 1) мерките за енергетска ефикасност и заштеда на природен гас, и
 - 2) влијанијата врз животната средина од користењето на енергија добиена од обновливи извори.
- (4) Снабдувачот во краен случај, покрај информациите од ставовите (2) и (3) од овој член, на својата веб страница објавува и информации што се однесуваат на:
- 1) правото и условите под кои потрошувачите можат да бидат снабдувани од снабдувачот во краен случај,
 - 2) условите под кои се врши снабдувањето,
 - 3) цената на природниот гас, и
 - 4) времетраењето на договорот кое не треба да биде подолго од 90 дена.
- (5) Регулаторна комисија за енергетика ја одобрува формата и содржината на потсетникот за потрошувачите.

Обврски на снабдувачот

Член 10

- (1) Снабдувачот обезбедува:
- 1) природен гас во Република Северна Македонија и/или од странство заради продажба на своите потрошувачи,
 - 2) недискриминаторно исполнување на обврските кон потрошувачот во однос на сигурноста и обемот на снабдувањето,

- 3) услуга со квалитет утврден во овие Правила, или во договорот за снабдување,
 - 4) неопходен капацитет за пренос и/или дистрибуција од соодветните оператори, ако таа обврска им е пренесена од нивните потрошувачи,
 - 5) информации за потрошувачите во согласност со член 9 од овие Правила,
 - 6) информации за општите услови за снабдување и основните елементи на договорот за снабдување,
 - 7) информирање на потрошувачот за намерата да се пристапи кон изменување на општите услови, како право на потрошувачот да отстапи од договорот врз основа на информацијата за промена на општите услови,
 - 8) навремено плаќање на износот на тарифите за регулирани енергетски дејности кон вршителите на овие дејности, ако овие тарифи се составен дел на крајната цена што ја плаќа потрошувачот,
 - 9) непосредно информирање на потрошувачот за секоја промена на крајната цена што ја плаќа, настаната поради промена на цените на природниот гас или тарифите за регулираните енергетски дејности содржани во цената, приложена во првата фактура по промената на цените ,
 - 10) јасно и прецизно презентирање на измерените количини на природен гас во фактурата, на начин разбирлив и достапен за потрошувачот,
 - 11) изработка на фактури и нивно доставување до потрошувачите на начин утврден со договорот за снабдување,
 - 12) избор на повеќе можни начини за доставување на фактурите без дополнителен трошок за потрошувачот,
 - 13) избор на повеќе начини на плаќање, за коишто треба да бидат прикажани и трошоците на потрошувачот за спроведување на избраниот начин на плаќање,
 - 14) водење и ажурирање на документација во врска со фактурирањето и наплатата на фактурите, како и друга документација поврзана со договорот предвидена со овие Правила,
 - 15) редовни и точни известувања за реалната потрошувачка и трошоците за природен гас, што му овозможуваат на потрошувачот управување со својата потрошувачка,
 - 16) непречен развој на пазарот за енергетски услуги, преземањето на други мерки за енергетска ефикасност и извршувањето на енергетските услуги,
 - 17) промена на снабдувач на транспарентен и недискриминаторен начин, без трошоци за потрошувачот, во рок не подолг од три недели од денот кога потрошувачот доставил барање за снабдување до новиот снабдувач,
 - 18) при секоја промена на снабдувач, потрошувачот да добие конечно затворање на сметката во рок од шест недели од настанувањето на промената на снабдувачот,
 - 19) ефикасно постапување по барања, претставки и приговори од потрошувачите, вклучително и писмено образложение за преземените мерки по барањата односно претставките,
 - 20) објавување на општите статистички податоци поврзани со неговите потрошувачи, земајќи ја предвид заштитата на доверливоста, и
 - 21) достава на податоци за трансакциите и плановите за потрошувачка на природен гас за своите потрошувачи до операторот на системот за пренос односно дистрибуција на природен гас неопходни за пресметка на дебалансите.
- (2) Снабдувачот кој што одлучил да престане да ја врши дејноста, како и снабдувачот за кого е поведена стечајна постапка со лично управување или по барање на доверител, или постапка за ликвидација, во рок од три работни дена од денот на донесувањето на одлуката за престанување на вршење на дејноста или од денот на отварањето на стечајната односно

постапката за ликвидација ги известува Регулаторната комисија за енергетика, своите потрошувачи, снабдувачот во краен случај и операторот на системот на којшто е приклучен секој поединечен негов потрошувач за денот и часот кога прекинува со снабдувањето со природен гас.

- (3) Снабдувачот чија што лиценца престанала да важи поради истекот на периодот за кое била издадена, најмалку 30 дена пред престанокот на лиценцата ги известува своите потрошувачи, снабдувачот во краен случај и операторот на системот на којшто е приклучен секој поединечен негов потрошувач за денот и часот кога прекинува со снабдувањето со природен гас.
- (4) Снабдувачот на кого му е одземена или суспендирана лиценцата, најмалку три дена пред денот на влегување во сила на одлуката за суспендирање или трајно одземање на лиценцата, ги известува своите потрошувачи, снабдувачот во краен случај и операторот на системот на којшто е приклучен секој поединечен негов потрошувач за прекинет, односно престанувањето на снабдувањето со природен гас.
- (5) Снабдувачот којшто по истекот на рокот на важење утврден во договорот за снабдување не склучил нов договор со потрошувачот или по друг основ утврден во договорот не се продолжува важноста на договорот, во рок од три работни дена пред истекот на рокот на важење на договорот ги известува потрошувачот, снабдувачот во краен случај и операторот на системот на којшто е приклучен потрошувачот за денот и часот кога ќе прекине со снабдување на потрошувачот.

Обврски на снабдувачот на природен гас со обврска за јавна услуга

Член 11

- (1) Снабдувачот на природен гас со обврска за јавна услуга, покрај обврските од член 10 од овие Правила:
 - 1) ги информира потрошувачите за нивните права и условите за испорака на природен гас во рамки на јавната услуга;
 - 2) ги применува цените на природниот гас формирани во согласност со тарифниот систем донесен од Регулаторната комисија за енергетика кои што:
 - се објективни и транспарентни,
 - ги одразуваат трошоците во однос на набавката и снабдувањето на природен гас,
 - се лесно споредливи со цените на другите снабдувачи на природен гас, и
 - не дискриминираат потрошувачи од иста категорија;
 - 3) ги известува потрошувачите за условите за снабдување и цената на природен гас, како и ги информира дека имаат право да изберат друг снабдувач на природен гас;
 - 4) ги снабдува со природен гас, како јавна услуга, домаќинствата и малите потрошувачи на природен гас во рамки на територијата за која има лиценца да обезбеди јавна услуга снабдување со природен гас;
 - 5) обезбедува заштита на потрошувачите во оддалечените подрачја, приклучени на системот за дистрибуција
 - 6) набавува природен гас по пазарни услови со избор на најдобрата понуда што му овозможува да обезбеди ефикасно обезбедување на јавната услуга;
 - 7) ги објавува на својата веб страница цените за снабдување во рамки на јавната услуга за снабдување со природен гас;
 - 8) ги застапува правата и интересите на потрошувачите пред операторот на системот за пренос, односно дистрибуција со природен гас во случај на барања за надоместок на штета настаната поради прекин, или испорака на природниот гас со намален квалитет.
- (2) Ако снабдувачот на природен гас со обврска за јавна услуга одлучи да престане со снабдување, или ако за него е отпочната постапка за стечај односно ликвидација, или ако му

е одземена или суспендирана лиценцата, или ако е истечен периодот за кој што е избран или назначен, продолжува со снабдувањето до изборот или назначувањето на друг снабдувач со обврска за јавна услуга.

Обврски на снабдувачот во краен случај

Член 12

- (1) Снабдувачот во краен случај, покрај обврските од член 10 од овие Правила, обезбедува:
 - 1) снабдување на потрошувачите кои останале без снабдувач во случај кога:
 - претходниот снабдувач прекинал со исполнувањето на своите обврски за снабдување во рамки на постојните договори за снабдување со природен гас;
 - е поведена стечајна постапка на претходниот снабдувач со лично управување или на барање на доверител, како и ликвидација,
 - лиценцата на претходниот снабдувач е суспендирана, трајно одземена или престанала да важи, и
 - потрошувачите не склучиле нов договор за снабдување со природен гас по престанувањето или истекувањето на постојниот договор за снабдување;
 - 2) снабдување со природен гас во краен случај по пазарни цени;
 - 3) објавување и ажурирање на цените по кои го врши снабдувањето во краен случај на неговата веб страница, најмалку еднаш месечно;
 - 4) снабдувањето со природен гас во краен случај да не може да трае подолго од 90 дена;
 - 5) известување на операторот да ја прекине испораката на природен гас за потрошувач којшто по истекот на рокот од точка 4) од овој член не склучил договор за снабдување со нов снабдувач;
 - 6) објавување на својата веб страница најмалку еднаш годишно информации за:
 - бројот на потрошувачи кои ги снабдува,
 - вкупната количина на испорачан природен гас,
 - просечниот период на снабдување, и
 - цените и начините на набавка на природен гас.
- (2) Снабдувачот во краен случај започнува со снабдување на потрошувачите на денот и во часот наведен во известувањето од снабдувачот којшто го прекинал или престанал со снабдувањето, добиено согласно член 10, став (2), (3), (4) и (5) од овие Правила.

Обврски на потрошувачот

Член 13

- (1) Потрошувачот е должен да се придржува кон обврските утврдени во Законот за енергетика, другите закони и прописи и овие Правила и договорот за снабдување, а особено:
 - 1) навремено и во целост да ги плаќа фактурите издадени од снабдувачот на начин утврден во договорот за снабдување,
 - 2) навремено да го известува снабдувачот за одлуката да го продолжи или да го раскине постојниот договор за снабдување,
 - 3) да му ги обезбеди на снабдувачот своите податоци за контакт (име и презиме/назив на корисникот, адреса/седиште, матичен/даночен број, број на документ за идентификација, телефон, факс, е-пошта) и во рок од 30 дена да го известува за настанатата промена на податоците,
 - 4) навремено да го известува снабдувачот за одлуката за промена на снабдувач,
 - 5) да ги почитува условите за пристап и користење на системот на кој што е приклучен утврдени во договорот за приклучување и користење на системот и соодветните мрежни правила,

- 6) да не го попречува снабдувањето со природен гас на други потрошувачи,
 - 7) да обезбеди услови за користење на алтернативна енергија,
 - 8) да не го оштетува или на друг начин да го манипулира мерниот уред, и
 - 9) да дозволи пристап на својот имот на овластени лица на операторите и/или на снабдувачот заради остварување на нивните права и обврски утврдени со Законот за енергетика, мрежните правила и овие Правила.
- (2) Потрошувачот веднаш го известува снабдувачот ако забележи:
- 1) оштетување на мерната опрема од мерните места;
 - 2) неправилно функционирање на мерната опрема;
 - 3) кражба на мерната, или на останатата опрема;
 - 4) неовластено манипулирање на мерниот уред.
- (3) Потрошувачот е одговорен за оштетување или за кражба на мерен уред и/или на останатата мерна опрема, ако се вградени на неговиот имот и ги поднесува трошоците за набавка, замена или поправка на мерната опрема.

Престанување на договорот за снабдување

Член 14

- (1) Кога со договорот за снабдување е предвидено дека снабдувањето престанува со истекот на времето за кое е склучен, снабдувачот го известува потрошувачот за тоа најмалку 60 дена пред денот на престанувањето на договорот.
- (2) Во известувањето од ставот (1), снабдувачот му укажува на потрошувачот за:
 - 1) датумот и часот на престанување на снабдувањето со природен гас и последиците од престанувањето на договорот,
 - 2) износот на заостанатите неисплатени обврски на потрошувачот настанати од договорот за снабдување и можноста за нивно плаќање до и по моментот на престанувањето на договорот,
 - 3) можноста за склучување на нов договор и начинот и постапката за склучување на новиот договор, како и поволностите на потрошувачот од склучувањето на нов договор,
 - 4) можноста за престанување на испораката ако потрошувачот кој не спаѓа во категоријата домаќинства или мали потрошувачи, не склучи нов договор со постојниот снабдувач ниту склучи договор со нов снабдувач,
 - 5) можноста за снабдување од снабдувач во краен случај, ако потрошувачот не искажал намера да го продолжи договорот со постојниот снабдувач ниту да склучи договор со нов снабдувач,
 - 6) можноста за снабдување од избраниот односно назначениот снабдувач со обврска за јавна услуга, ако потрошувачот спаѓа во категоријата домаќинства или мали потрошувачи, а потрошувачот не искажал намера да го продолжи договорот со постојниот снабдувач ниту да склучи договор со нов снабдувач, и
 - 7) начинот, постапката и роковите за произнесување на потрошувачот во врска со престанувањето на договорот и склучување на нов договор.
- (3) Ако потрошувачот во рок од 30 дена пред истекот на договорот не се произнесе дека има намера да го прекине договорот или да склучи нов договор, а снабдувачот не го прекинал снабдувањето, се смета дека договорот продолжил да се применува за ист период за кој што бил склучен договорот чие што важење престанало, се до негово раскинување по барање на потрошувачот.

Престанување на договор за снабдување на потрошувач-правно лице

Член 15

- (1) Освен ако поинаку не е уредено со договорот за снабдување, договорот за снабдување на правно лице - трговско друштво престанува по заклучување на стечајната постапка, односно по завршувањето на ликвидационата постапка, во случај на стечај односно ликвидација на потрошувачот, а за останатите правни лица на денот на нивното бришењето од регистарот на други правни лица.
- (2) Во случаите од ставот (1), снабдувачот ќе го раскине договорот за снабдување ако добие писмено известување од соодветниот оператор дека сите места на испорака од кои потрошувачот бил снабдуван се исклучени од мрежата.
- (3) По раскинувањето на договорот за снабдување, снабдувачот ќе побара од операторот да изврши отчитување на мерниот уред, ќе му ја достави фактурата на потрошувачот и ќе му определи рок за плаќање.
- (4) Потрошувачот – правно лице веднаш го известува снабдувачот кога врз него е отворена постапка за стечај или ликвидација, односно кога е отпочната постапката за бришење од регистарот на други правни лица.
- (5) Снабдувачот ги остварува своите права и обврски од договорот за снабдување во согласност со прописите со кои се уредува стечајот, односно ликвидацијата на правното лице.

Престанување на договор за снабдување на потрошувач-физичко лице

Член 16

- (1) Во случај на смрт на потрошувач - физичко лице, неговите законски наследници во рок од 15 дена од настанатата смрт за тоа го известуваат снабдувачот и бараат:
 - 1) договорот за снабдување да престане, или
 - 2) обврските од договорот да ги преземе некој од законските наследници до завршувањето на оставинската постапка, при што по правосилноста на оставинското решение, наследникот ќе го известува снабдувачот за продолжување или за престанување на договорот.
- (2) Ако снабдувачот на друг начин дознае за настанатата смрт на потрошувачот, ги известува законските наследници за постоењето на договорот за снабдување, за можноста за раскинување на договорот или за негово преземање од страна на некој од законските наследници, како и за достасаните неплатени обврски по тој договор, настанати до смртта на потрошувачот.
- (3) Ако законските наследници на потрошувачот не го известат снабдувачот за настанатата смрт, или ако снабдувачот на друг начин не дознае за настанатата смрт, а снабдувачот не го прекинал снабдувањето со природен гас, се смета дека договорот за снабдување не е раскинат, сè до неговото раскинување во согласност со одредбите од овие Правила, а обврските на потрошувачот од договорот за снабдување и договорот за користење на дистрибутивната мрежа ги преземаат законските наследници на потрошувачот.

Престанување на договор за снабдување поради одземање на лиценцата, стечај или ликвидација на снабдувачот

Член 17

- (1) Договорот за снабдување престанува во случај на одземање на лиценцата, бришење од трговскиот регистар или регистарот на други правни лица, во случај на стечај односно ликвидација на снабдувачот или трајно губење на правото на учество на пазарот на природен гас во согласност со Пазарните правила.

- (2) Снабдувачот, во писмена форма, го известува секој свој потрошувач за отварањето на постапка за стечај односно за ликвидација, како и за отпочнување на постапката за одземање на лиценцата од страна на Регулаторната комисија за енергетика. Во известувањето снабдувачот на потрошувачот му укажува на можноста:
 - 1) веднаш да побара раскинување на договорот за снабдување, или
 - 2) да биде снабдуван до завршувањето на постапката за стечај или ликвидација, односно постапката за одземање на лиценцата.
- (3) Во известувањето од ставот (1) снабдувачот задолжително ќе му укаже на потрошувачот на можноста да биде снабдуван од снабдувачот во краен случај.
- (4) Ако потрошувачот спаѓа во категоријата мали потрошувачи и домаќинства, во известувањето од ставот (1) снабдувачот задолжително ќе му укаже на можноста да биде снабдуван од избраниот односно назначениот снабдувач со обврска за јавна услуга.

Престанување на договор за снабдување по барање на потрошувач

Член 18

- (1) Потрошувачот може да го раскине договорот за снабдување пред истекот на времето за кое е склучен, со доставување на писмено известување до снабдувачот.
- (2) Известувањето се доставува на образец чија што форма и содржина ја определува снабдувачот, а кој што треба постојано да биде објавен на веб страницата на снабдувачот или да биде на друг погоден начин постојано достапен до потрошувачот во деловните простории на снабдувачот.
- (3) Известувањето за раскинување на договорот се доставува најдоцна 30 дена пред денот на кој потрошувачот бара договорот да биде раскинат.
- (4) Снабдувачот го раскинува договорот на денот наведен во известувањето од став (2) на овој член.
- (5) По раскинувањето на договорот со потрошувачот, снабдувачот, врз основа на отчитување на мерниот уред, на потрошувачот му доставува фактура за потрошениот природен гас до денот на исклучување од мрежата, како и сите парични обврски што произлегуваат од договорот за снабдување.

Престанување на договор за снабдување по барање на снабдувач

Член 19

- (1) Снабдувачот може да го раскине договорот за снабдување поради неисполнување на договорните обврски на потрошувачот.
- (2) Снабдувачот писмено го известува потрошувачот за намерата за раскинување на договорот за снабдување.
- (3) Во известувањето од став (2) на овој член снабдувачот :
 - 1) ги образложува причините за раскинувањето на договорот,
 - 2) ги наведува мерките и дејствијата што треба да ги преземе потрошувачот за да не дојде до раскинување на договорот и му определува период за нивно преземање не покус од 15 дена,
 - 3) му понудува стручна помош за преземање на мерките од точката 2) на овој став,
 - 4) му ги образложува на потрошувачот последиците од раскинувањето на договорот, како и можностите за снабдување од друг снабдувач, снабдувачот во краен случај, а ако потрошувачот е домаќинство или мал потрошувач, од снабдувач со обврска за јавна услуга и

- 5) му го определува периодот по раскинувањето на договорот до кој ќе го снабдува, а кој што не може да биде покус од крајниот рок за завршување на постапката за промена на снабдувач утврден со овие Правила.
- (4) Потрошувачот го плаќа износот за природен гас потрошен во периодот од ставот (3) точка 5) од овој член.
- (5) Ако потрошувачот од став (1) на овој член е домаќинство снабдувано од снабдувач со обврска за јавна услуга, во известувањето од став (3) на овој член снабдувачот со обврска за јавна услуга ќе му укаже на можноста за стекнување на својство на ранлив потрошувач и ќе му понуди стручна помош во постапката за стекнување на својство на ранлив потрошувач пред надлежниот центар за социјална работа на подрачјето каде што се наоѓа станбениот објект во кој живее домаќинството.

Посебни случаи на одговорност заради неисполнување на договорните обврски

Член 20

- (1) Договорната страна која не успеала да исполни една или повеќе од своите обврски утврдени во договорот за снабдување нема да биде одговорна за неисполнувањето, поради настан или состојба на виша сила, доколку:
 - 1) причината за неисполнувањето се настани и состојби коишто во моментот на настанувањето биле надвор од нејзина контрола,
 - 2) настаните и состојбите што ја попречиле да ги исполни своите договорни обврски не можеле да бидат предвидени, и
 - 3) со примена на разумно прифатлив напор, не можела да ги избегне или да ги надмине последиците од настаните и состојбите што ја попречиле да ги исполни своите договорни обврски.
- (2) Ако поинаку не е уредено со договорот за снабдување, договорната страна која не ја исполнила својата обврска може да побара да биде ослободена од одговорност за неисполнувањето од став (1), доколку неисполнувањето било причинето од:
 - 1) елементарни непогоди од поголем обем и интензитет, како што се земјотреси, поплави, лизгање на земјиште, суши, вулкански ерупции, оркански ветришта, снежни наноси, поројни дождови, оштетувања или разурнувања предизвикани од удар на гром, епидемии и слични природни настани,
 - 2) пожари или експлозии што предизвикале оштетувања или разурнувања на опрема, машини и/или инсталации, како и на разурнување или блокирање на енергетската, телекомуникационата или сообраќајната инфраструктура,
 - 3) војна или воена состојба, вонредна состојба прогласена во согласност со закон, сеопфатна воена мобилизација, инвазија, вооружен судир или сериозна закана од него (вклучително и непријателски напад или блокада),
 - 4) граѓанска војна, бунт, востание, револуција, воен или државен удар, терористички дејствија, саботажи, граѓански немири, масовни насилства,
 - 5) дејствија на државни органи, без оглед дали се или не се преземени во согласност со закон, барање за усогласување со закон или друг пропис, со кои се наложува национализација на претпријатието или одземање на имотот на договорната страна, прекин на работењето, и
 - 6) штрајкови, бојкот или окупација на постројките од страна на вработените, прогласување на енергетска кризна состојба во согласност со Законот за енергетика.
- (3) Кога неисполнувањето на договорните обврски е причинето од трета страна која била ангажирана од договорната страна за извршување на одделни обврски од договорот во нејзино име и за нејзина сметка, ќе се смета дека договорната страна не е одговорна само ако

се исполнети условите од ставовите (1) и (2) или ако барањата за одговорност се однесуваат и на третата страна.

- (4) Договорната страна која докажала дека не била во состојба да ги исполни договорните обврски поради настанување на една или повеќе од причините наведени во став (2):
 - 1) е должна да ги преземе сите разумни мерки за да ги ограничи или намали последиците од настаните или состојбите на чие што постоење се повикала за да биде ослободена од одговорноста заради неисполнување на договорните обврски и да ја извести без одлагање другата договорна страна за престанувањето на настаните или состојбите што ја предизвикале нејзината неспособност да ги исполни договорните обврски,
 - 2) ќе биде ослободена од одговорноста за неисполнување на своите обврски за целото времетраење на настаните или состојбите ако за тоа ја известила другата договорна страна без одлагање, а ако известувањето го доставила со задоцнување ќе се смета дека не е одговорна за неисполнувањето на обврските од моментот кога другата договорна страна го примила известувањето,
- (5) Ако договорната страна од ставот (4) е снабдувач, должна е да ги извести своите потрошувачи за можноста да бидат снабдувани од снабдувачот во краен случај, а ако се работи за потрошувачи кои спаѓаат во категоријата мали потрошувачи и домаќинства да ги извести за можноста да бидат снабдувани од снабдувачот со обврска за јавна услуга.

Промена на сопственост или промена на право на користење на објект

Член 21

- (1) Ако сопственик на објект, кој има договор за снабдување, го пренесе правото на сопственост на објектот врз друго лице, го известува снабдувачот за промената и му доставува доказ за упис на промената на сопственоста во катастарот на недвижности.
- (2) Снабдувачот во рок од 30 дена од добивање на известувањето од став (1) од овој член го известува новиот сопственик за можноста за склучување на нов договор или за раскинување на постојниот договор, наведуваќи ги последиците од раскинувањето на договорот.
- (3) Новиот сопственик и снабдувачот до соодветниот оператор доставуваат изјава со која го известуваат дека снабдувачот продолжува да го снабдува новиот сопственик.
- (4) Обврските на стариот сопственик кон снабдувачот завршуваат на денот на извршување на мерењето.
- (5) Доколку новиот сопственик и неговиот снабдувач не достават изјава од ставот (2), операторот има право да го исклучи објектот од соодветната мрежа.
- (6) Одредбите од ставовите од (1) до (4) соодветно се применуваат и во случај на промена на корисникот на објект.

III. ПРОМЕНА НА СНАБДУВАЧ

Општи одредби за промена на снабдувач

Член 22

- (1) Потрошувачот кој одлучил да го промени својот снабдувач, тоа го прави преку новиот снабдувач којшто започнува постапка за промена на снабдувач пред операторот.
- (2) Постапката за промена на снабдувачот трае најдолго три недели, а започнува од денот кога новиот снабдувач го примил од потрошувачот барањето за промена на снабдувач.
- (3) Постапката за промена на снабдувач се спроведува поодделно за секое мерно место на потрошувачот.
- (4) По исклучок од ставот (3), постапката за промена на снабдувач може истовремено да се спроведува и за повеќе мерни места на потрошувачот, при што во барањето за промена на

снабдувач доставено до операторот, новиот снабдувач посебно ги наведува сите мерни места добиени од потрошувачот.

- (5) Постапката за промена на снабдувачот се спроведува само за еден снабдувач на едно мерно место.
- (6) Комуникацијата и размената на сите документи, податоци и информации меѓу операторот, новиот снабдувач и постојниот снабдувач се врши по електронски пат, во согласност со протоколот за размена на податоци и информации помеѓу операторот и снабдувачите утврден во соодветните мрежни правила.

Барање за промена на снабдувач

Член 23

- (1) Потрошувачот на природен гас кој одлучил да го промени својот снабдувач, поднесува до новиот снабдувач барање за промена на снабдувач (во понатамошниот текст: барање) и изјава со која потврдува дека бара да биде снабдуван од новиот снабдувач и дека е запознаен со условите за снабдување што ќе бидат содржани во договорот за снабдување.
- (2) Барањето што го поднесуваат домаќинствата содржи:
 - 1) податоци за потрошувачот (име и презиме, ЕМБГ, адреса и податоци за контакт), а ако барањето се поднесува за снабдување за потребите на заедничка потрошувачка се наведуваат податоци за управителот на колективниот објект,
 - 2) копија од последната фактура доставена од постојниот снабдувач,
 - 3) датумот од кој се очекува да отпочне да се применува договорот за снабдување со новиот снабдувач, при што датумот е на првиот ден од календарскиот месец.
- (3) Барањето што го поднесуваат потрошувачи коишто не се домаќинства, покрај податоците и документите наведени во став (2) на овој член, содржи и податоци за правното лице (назив, адреса, ЕМБС, ЕДБ, лице овластено за застапување и претставување), категорија на приклучок, копија од последната фактура доставена од постојниот снабдувач, начин на плаќање на обврските кон операторот за обезбедување на преносен и/или дистрибутивен капацитет и начин на остварување на обврските за балансна одговорност.
- (4) Снабдувачот на својата веб страница го објавува образецот за барањето за промена на снабдувач
- (5) Новиот снабдувач има право да побара и дополнителни податоци и информации заради утврдување на идентитетот на потрошувачот и/или историски податоци за реализираната потрошувачка.
- (6) Снабдувачот на природен гас со обврска за јавна услуга не смее да го одбие барањето за промена на снабдувач.

Постапување по барањето за промена на снабдувач од страна на новиот снабдувач

Член 24

- (1) Ако новиот снабдувач одлучи да го прифати барањето на потрошувачот, во рок од еден работен ден по приемот на изјавата од член 23, став (1) од овие Правила:
 - 1) го известува потрошувачот дека ќе ја започне постапката за промена на снабдувач,
 - 2) бара од потрошувачот во рок од еден работен ден да му даде полномошно заверено на нотар заради преземање на следниве дејствија во име и за сметка на потрошувачот:
 - поднесување до операторот барање за промена на снабдувач на мерните места за коишто се бара промена на снабдувач,

- прибавување од операторот историски податоци за потрошувачката на природен гас за последните 3 месеци, како и за неплатените обврски кон операторот, доколку не е применета можноста од членот 39, став (6) од овие Правила, и
 - раскинување на договорот за снабдување со постојниот снабдувач.
- (2) Снабдувачот на својата веб страница објавува упатство за составување на барањето и изјавата од член 23, став (1) од овие Правила, како и образецот на полномошното од став (1), точка 2) од овој член и му укажува стручна помош на потрошувачот околу комплетирање на барањето и составувањето на изјавата и полномошното.
 - (3) За преземањето на дејствијата од став (1) и став (2) на овој член снабдувачот не смее да му наплати никаков надоместок на потрошувачот и не смее да го условува потрошувачот со откажување од правото од член 25, став (1) од овие Правила.
 - (4) Ако новиот снабдувач во постапката за промена на снабдувач дојде до сознанија дека податоците и информациите што ги доставил потрошувачот се неточни или го довел во заблуда, има право да одлучи да не го снабдува потрошувачот и да ја прекине постапката.
 - (5) Ако новиот снабдувач одбие да го снабдува потрошувачот, за одбивањето го известува потрошувачот во писмена форма, при што не е обврзан да ги наведе причините за одбивањето.

Права и обврски на потрошувачот и новиот снабдувач

Член 25

- (1) Потрошувачот може во секој момент по започнување на постапката за промена на снабдувач до денот на отпочнување на примената на договорот за снабдување со новиот снабдувач, да се откаже од барањето за снабдување и да го откаже полномошното од член 24, став (1), точка 2) од овие Правила.
- (2) Новиот снабдувач и потрошувачот можат да се договорат новиот снабдувач да ги преземе неисполнетите обврски на потрошувачот кон постојниот снабдувач, а потрошувачот и новиот снабдувач ќе се договорат за начинот на надоместување на преземените обврски. Новиот и постојниот снабдувач ќе склучат договор за начинот и роковите во кои што на постојниот снабдувач ќе му бидат исплатени обврските од потрошувачот.
- (3) Доколку со договорот од ставот (2) од овој член не се опфатени обврските на потрошувачот кон постојниот снабдувач настанати по поднесувањето на изјавата од ставот (1), или не е постигнат ваков договор, постојниот снабдувач ќе му издаде фактура на потрошувачот за снабдување со природен гас до датумот и времето на отчитувањето определен со членот 28, став (3) од овие Правила.
- (4) Ако потрошувачот има неизмирени обврски кон постојниот снабдувач и не е постигнат договор од ставот (2) од овој член, постојниот снабдувач може да ги оствари своите побарувања пред надлежниот суд.

Постапување на операторот по барањето за промена на снабдувачот

Член 26

- (1) Новиот снабдувач во рок од три работни дена од добивањето на полномошното од член 24, став (1), точка 2) од овие Правила доставува до операторот барање за промена на снабдувачот на местата на испорака на природен гас наведени во барањето од потрошувачот и истовремено кон барањето до операторот ги доставува податоците за потрошувачот.
- (2) Ако при обработката на барањето операторот утврди дека не постојат пречки за промена на снабдувачот, во рок не подолг од седум работни дена доставува до новиот и постојниот снабдувач известување за одобрување на промената, кое особено треба да содржи податоци за:

- 1) име на потрошувачот, адреса и локација на местата на испорака и точката на мерење на испорачаниот природен гас,
- 2) историски податоци за вкупните количини на преземен природен гас за претходните 12 месеци за секое мерно место одделно,
- (3) За доставувањето на податоците содржани во известувањето од ставот (2) од овој член операторот не му наплатува надоместок на новиот снабдувач.

Одбивање на промената од страна на операторот

Член 27

- (1) Ако при обработката на барањето операторот утврди дека:
 - 1) не постои совпаѓање на податоците за мерното место на потрошувачот,
 - 2) нема доволно податоци за идентификација на потрошувачот (име, адреса, даночен број),
 - 3) потрошувачот се снабдува преку друг потрошувач,
 - 4) за мерното место е веќе започната друга соодветна постапка (промена на снабдувач, промена на сопственост или промена на право на користење на објект и сл) за што операторот поседува соодветен доказ,
 - 5) за потрошувачот е започната постапка за исклучување од претходниот снабдувач,
 - 6) операторот започнал постапка за исклучување на потрошувач поради неплатени фактури за користење на мрежата,во рок од седум работни дена ги известува новиот и постојниот снабдувач за одбивање на барањето за промена на снабдувач и за прекинување на постапката, а новиот снабдувач за одбивњето и за прекинувањето на постапката го известува потрошувачот.
- (2) По исклучок од ставот (1) од овој член, ако со барањето е побарана промена на снабдувач на повеќе мерни места, постапката за промена на снабдувачот продолжува за мерните места на кои не е утврдено несовапаѓање на податоците.
- (3) По исклучок од ставот (1), точка 5) од овој член операторот нема да го одбие барањето за промена на снабдувач ако новиот снабдувач и потрошувачот, согласно член 25, став (2) од овие Правила, склучиле и доставиле до операторот договор со кој новиот снабдувач се обврзал да ги преземе неисполнетите обврски на потрошувачот кон постојниот снабдувач.
- (4) Ако операторот утврди дека потрошувачот има неплатени обврски за користење на мрежата чија доспеаност е пред денот на поднесување на барањето од новиот снабдувач до операторот, го известува потрошувачот преку новиот снабдувач за неплатените обврски и за обврската и рокот за плаќање на доспеаните побарувања.

Отпочнување на снабдувањето од страна на новиот снабдувач

Член 28

- (1) Наредниот работен ден од денот на приемот на известувањето од член 26, став (2) од овие Правила, новиот снабдувач, во име и за сметка на потрошувачот, го раскинува договорот за снабдување со постојниот снабдувач и го повикува потрошувачот во рок од три работни дена по раскинувањето на договорот со постојниот снабдувач да го склучи договорот за снабдување.
- (2) Договорот за снабдување отпочнува да се применува на првиот ден од периодот на отчитување на мерниот уред што следи по денот на склучување на договорот, а до тој ден снабдувањето на потрошувачот го врши постојниот снабдувач по цени, на начин и под услови утврдени во договорот кој што е раскинат.
- (3) Со датумот и времето на отпочнување на примената на договорот за снабдување со новиот снабдувач, престанува обврската на постојниот снабдувач да го снабдува потрошувачот.

- (4) Соодветниот оператор ја утврдува состојбата на мерните уреди на потрошувачот, со датумот и времето на отпочнување со снабдувањето определени со ставот (3) од овој член, во согласност со овие Правила.

IV. ОТЧИТУВАЊЕ, ПРЕСМЕТКА, ФАКТУРИРАЊЕ И НАПЛАТА ЗА ИСПОРАЧАНИОТ ПРИРОДЕН ГАС

Отчитување на мерните уреди на потрошувачите приклучени на системот за пренос на природен гас

Член 29

- (1) Операторот на системот за пренос на природен гас го врши отчитувањето на мерните уреди за потрошувачите приклучени на системот за пренос на природен гас на начин утврден со мрежните правила за пренос на природен гас и Пазарните правила.
- (2) Операторот на системот за пренос на природен гас на барање на потрошувачот без надоместок му доставува историски податоци за потрошувачката за период од една година, сметајќи од денот на поднесувањето на барањето.

Отчитување на мерните уреди на потрошувачите приклучени на системот за дистрибуција на природен гас

Член 30

- (1) Отчитувањето на мерните уреди на потрошувачите приклучени на системот за дистрибуција на природен гас го врши операторот на системот за дистрибуција на природен гас на начин уреден со мрежните правила за дистрибуција.
- (2) Отчитувањето на мерните уреди го вршат овластени лица на операторот на системот за дистрибуција на природен гас, коишто поседуваат легитимација издадена и заверена од страна на операторот на системот за дистрибуција на природен гас и се должни да ја покажат пред отпочнувањето на отчитувањето.
- (3) Потрошувачот или неговиот снабдувач му ги доставуваат на операторот на системот за дистрибуција на природен гас податоците за пресметковните мерни места каде се мери испораката на природен гас, преку доставување на листа на мерни места дадена на образец претходно изготвен од страна на операторот на системот за дистрибуција на природен гас.
- (4) Ако потрошувачот, или неговиот снабдувач, побара испорака и мерење на природен гас преку нови мерни места кои не се вклучени во листата на мерни места од ставот (2) од овој член, потрошувачот или неговиот снабдувач доставуваат нова листа на мерни места во која се наведени новите мерни места.
- (5) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас врши отчитување на мерните уреди на почетокот на секој календарски месец.
- (6) По исклучок од ставот (5), отчитувањето на мерните уреди може да се врши и повеќе пати во текот на календарскиот месец, поради промена на тарифата за дистрибуција на природен гас или кога потрошувачот доставил приговор на фактурата.
- (7) Во случај кога периодот на отчитување не се совпаѓа со календарскиот месец, операторот на системот за дистрибуција на природен гас врши сведување на претходно отчитаните вредности од мерните уреди во рамките на календарскиот месец. Ако постои разлика помеѓу сумата од вредностите на календарскиот месец кои се однесуваат за периодот на отчитување и вредностите кои се резултат од отчитувањето на мерните уреди, операторот на системот за дистрибуција на природен гас врши порамнување така што разликата ќе ја пренесе во наредните календарски месеци.

- (8) Начинот и критериумите за сведување на претходно отчитаните вредности од мерните уреди во рамките на календарскиот месец и порамнување на разликите во наредните календарски месеци ги утврдува операторот на системот за дистрибуција на природен гас согласно мрежните правила за дистрибуција на природен гас.
- (9) На барање на потрошувачот, операторот на системот за дистрибуција на природен гас, без надоместок, му доставува историски податоци за потрошувачката.

Отчитување на мерните уреди на потрошувачи приклучени на затворен систем за дистрибуција

Член 31

Отчитувањето на мерните уреди на потрошувачите приклучени на затворен систем за дистрибуција го врши операторот на затворениот систем за дистрибуција преку лица овластени од него, на начин и во временски интервали уреден со Правилникот за затворен систем за дистрибуција на природен гас што го донесува Регулаторната комисија за енергетика.

Постапување во случај на неотчитување на мерните уреди

Член 32

- (1) Ако операторот од било која оправдана причина, не успеал да изврши отчитување на мерниот уред во предвидениот рок, пресметката на потрошениот природен гас за тековниот календарски месец се врши врз основа на просечната потрошувачка на природен гас за соодветната категорија на потрошувачи, за тековниот месец.
- (2) Во случаите од ставот (1), операторот има право да изврши проценка на потрошувачката и проценката да ја достави до снабдувачот.
- (3) Точната пресметка и соодветното порамнување во случаите од ставот (1) се врши кога ќе се создадат услови за отчитување на мерниот уред.
- (4) Снабдувачот може да ги прифати податоците од самоотчитувањето на мерните уреди од страна на потрошувачот за пресметковниот период во кој операторот не извршил отчитување.

Постапување во случај на промена на тарифите за користење на системот

Член 33

- (1) Снабдувачот, врз основа на овластување од операторот, им ги фактурира на своите потрошувачи и надоместоците за користење на системот за пренос и системот за дистрибуција на природен гас согласно регулираните тарифи, за пресметковните елементи кои се одобрени и објавени од Регулаторната комисија за енергетика.
- (2) Снабдувачот, врз основа на овластување од операторот на затворениот систем за дистрибуција на природен гас, им го фактурира на своите потрошувачи и надоместокот за користење на затворениот систем.
- (3) Доколку снабдувачот ги наплаќа надоместоците од ставовите (1) и (2), во фактурите за природен гас ги известува потрошувачите за промената на тарифите.
- (4) Ако во периодот помеѓу две отчитувања дошло до промена на тарифите за користење на преносната, односно дистрибутивната мрежа, како и тарифата за користење на затворениот систем за дистрибуција, пресметката ќе се изврши со примена на старите тарифи на количините потрошени до денот на промената и со примена на новите тарифи на количините потрошени по промената. Во случите кога мерните уреди не се отчитани, пресметката се врши во согласност со постапката која се применува при неотчитување на мерен уред.

Доставување на фактурата

Член 34

- (1) Ако поинаку не е уредено со договорот за снабдување, снабдувачот фактурата за природен гас ја доставува до потрошувачот во рок од 10 дена од денот на приемот на податоците од мерните уреди добиени од операторот.
- (2) Потрошувачот на начин и во рок предвиден со договорот за снабдување ќе го извести снабдувачот, односно снабдувачот во краен случај или снабдувачот со обврска за јавна услуга за начинот на кој бара да му бидат доставувани фактурите, како и за секоја промена на адресата на која се доставуваат фактурите.
- (3) Фактурата што се доставува по електронска пошта треба да биде изготвена така што ќе биде оневозможено менување на нејзината содржина.
- (4) Ако потрошувачот не ја добие фактурата до 20-от ден од месецот од истекот на календарскиот месец, во рок од пет дена го известува снабдувачот на начин уреден во договорот за снабдување со барање за повторно доставување на фактурата.
- (5) Снабдувачот му ја доставува фактурата од став (4) на овој член на потрошувачот во рок од два работни дена од денот на приемот на барањето.

Информации содржани во фактурата

Член 35

- (1) Фактурата за потрошениот природен гас треба да биде јасна, читлива и разбирлива и особено треба да содржи:
 - 1) податоци за снабдувачот, и тоа име и седиште на снабдувачот, начин за остварување на контакти со одговорните служби на снабдувачот каде што потрошувачот може да поставува прашања и да укажува на проблематичните елементи во фактурата, доцнењето во приемот на фактурата, како и на своите можни потешкотии во врска со плаќањето на фактурата,
 - 2) податоци за потрошувачот, и тоа адреса на која што се доставува фактурата и адреса на која што се врши снабдувањето, односно во која се врши снабдувањето (доколку е различна од адресата на која што се доставува фактурата),
 - 3) адреса и идентификациски код на пресметковното мерно место,
 - 4) референтен број на фактурата,
 - 5) дата на пресметувањето и рок до кој треба да се плати фактурата,
 - 6) состојба на мерниот уред на почетокот и на крајот на календарскиот месец, како и датумот на последното отчитување за секој мерен уред одделно,
 - 7) периодот во кој била потрошена количината на природен гас која што е прикажана во фактурата,
 - 8) количината на испорачаниот природен гас во Nm³ и/или kWh,
 - 9) цена на природниот гас изразена во денари/Nm³ и/или денари/kWh,
 - 10) тарифа за користење на системот за пренос на природен гас и износ на надоместокот, доколку е тоа обврска на снабдувачот,
 - 11) тарифа за користење на системот за дистрибуција на природен гас и износ на надоместокот, доколку е тоа обврска на снабдувачот,
 - 12) тарифа и износ на надоместокот за користење на затворениот систем за дистрибуција, доколку потрошувачот е приклучен на затворен систем за дистрибуција и доколку е тоа обврска на снабдувачот,
 - 13) тарифа за услугите на операторот на пазарот на природен гас и износ на надоместокот,
 - 14) данок на додадена вредност, пресметан и искажан за сите надоместоци одделно,

- 15) вкупен износ за испорачаниот гас изразен во денари,
 - 16) контакт адреса за пријавување на дефекти, намалена испорака или прекини прекин во испораката на природен гас,
 - 17) јасно видлива опомена за достасани неплатени фактури, од претходните пресметковни периоди со наведување на нивниот референтен број, датум на достасаност и вкупен износ со пресметана казнена камата до денот на изготвување на фактурата и начин на нивно плаќање ,
 - 18) назив и податоци за контакт со соодветниот оператор кај којшто е приклучен потрошувачот, и
 - 19) датум на истекување да договорот.
- (2) Снабдувачот со секоја издадена фактура до потрошувачот му доставува список на сите мерни места преку кои го снабдува, во кој се содржани општите податоци за секое мерно место.

Информации за потрошувачите

Член 36

Снабдувачот најмалку два пати годишно во фактурата, или на друг начин уреден со договорот, го информира потрошувачот и за:

- 1) количините на природен гас кои ги набавувал снабдувачот во претходната година, според изворите од кои е набавен,
- 2) споредбата, по можност прикажана графички, на потрошениот природен гас во тековната година со количината на природен гас потрошена во истиот период од претходната година,
- 3) споредбата на потрошениот природен гас од потрошувачот, со нормализираната потрошувачка на природен гас од референтен потрошувач,
- 4) мерки за ефикасно и безбедно користење на природниот гас, и
- 5) податоци за контакт со организации за заштита на потрошувачите, органи и институции во областа на енергетиката, каде што потрошувачот може да добие информации за мерки за енергетска ефикасност и заштеда на енергија.

Рок за плаќање на фактурата

Член 37

- (1) Ако поинаку не е уредено со договорот за снабдување, потрошувачот ја плаќа фактурата за потрошениот природен гас во рок од 30 дена од денот на завршувањето на календарскиот месец.
- (2) Ако потрошувачот не ја примил фактурата, а за тоа го известил снабдувачот во рок предвиден во членот 34, став (4) од овие Правила, обврзан е да ја плати фактурата во рок од седум дена од денот на приемот на фактурата.
- (3) Плаќањето на износот за календарскиот месец на којшто се однесува доставената фактура не го ослободува потрошувачот од обврската за плаќање на неплатените фактури од претходните календарски месеци, вклучително и казнена камата утврдена со закон или со договорот за снабдување во износи наведени во фактурата.
- (4) Потрошувачот има обврска да го плати само износот на достасаната фактура и неплатените фактури од претходните календарски месеци наведени во фактурата за последниот календарски месец.

Начин на плаќање на фактурата

Член 38

- (1) Снабдувачот им овозможува на потрошувачите повеќе од еден начин за плаќање на фактурата, коишто се во согласност со законски дозволените начини на плаќање и нема да предизвикуваат дополнителен товар за потрошувачот.
- (2) Пред склучувањето на договорот за снабдување, снабдувачот на потрошувачот му дава прецизни и недвосмилени информации за предностите и недостатоците на секој од понудените начини на плаќање и во зависност од интересите на потрошувачот, му го предлага најповолниот од понудените начини на плаќање.

Пресметка и фактурирање за испорачаните мрежни услуги

Член 39

- (1) Потрошувачите кои што не му ја пренеле на својот снабдувач обврската за плаќање на услугата за дистрибуција на природен гас, оваа услуга ја плаќаат на операторот за системот за дистрибуција во согласност со општите услови и пристап за користење на мрежата или соодветните мрежни правила.
- (2) Операторот на системот за дистрибуција на природен гас на потрошувачите од став (1) на овој член им го фактурира надоместокот за користење на системот за дистрибуција според објавените тарифи и по извршено отчитување или проценка на количините на испорачан природен гас.
- (3) Надоместоците за користење на системите за пренос и дистрибуција на природен гас се утврдуваат со примена на тарифите за пресметковните елементи за секое мерно место на потрошувачот, во согласност со тарифните системи за пренос и дистрибуција на природен гас.
- (4) Снабдувачот, врз основа на извршените мерења од соодветниот оператор на системот за дистрибуција, на потрошувачите од став (1) на овој член им ги фактурира надоместоците за користење на системот за пренос и надоместокот за користење на пазарот на природен гас. .
- (5) Операторот на затворениот систем за дистрибуција на природен гас им го фактурира на потрошувачите надоместокот за користење на затворениот систем за дистрибуција на природен гас според објавената тарифа, како и надоместокот за користење на системот за пренос и системот за дистрибуција на природен гас по извршено отчитување или проценка на количините на испорачаниот природен гас од страна на операторот за календарскиот месец.
- (6) По исклучок на ставовите (3) и (5), ако снабдувачот склучил договор со операторот за плаќање на надоместоците за користење на системот, операторот ја доставува фактурата до снабдувачот.

V. ПОСТАПУВАЊЕ ПО ПРИГОВОРИ НА ПОТРОШУВАЧИТЕ

Поднесување на приговор

Член 40

- (1) Потрошувачот поднесува приговор до снабдувачот:
 - 1) во однос на содржината на фактурата, во рок од осум дена од денот на приемот на фактурата,
 - 2) во случај на прекин или намалена испорака на природен гас, во рок од осум дена од денот прекилот или намалената испорака,
 - 3) во случај на неисполнување на договорните обврски од страна на снабдувачот утврдени во договорот за снабдување, во рок од 15 дена од денот на престанувањето на исполнувањето на обврските

- 4) поради неисполнување на пропишаниот или договорениот квалитет на услугите, во рок од 30 дена од настанот поради кој не е исполнет квалитетот на услугата, и
 - 5) во други случаи во врска со снабдувањето поради кои настанала повреда на правата на потрошувачот.
- (2) Приговорот го поднесува потрошувачот или лице ополномоштено од потрошувачот и содржи факти и докази на кои е заснован.

Обврски на снабдувачот по поднесениот приговор

Член 41

Снабдувачот обезбедува:

- 1) постапки за ефикасно решавање на приговорите од потрошувачот во рок од 60 дена, вклучувајќи и можност за вонсудско решавање на спорови и обврска за враќање и/или компензација на средства кога е тоа оправдано,
- 2) правилата на снабдувачот за постапувањето по приговорите и адресата на која се поднесува приговорот да бидат објавени на веб страницата на снабдувачот и на друг начин достапен за потрошувачот,
- 3) ефикасно постапување по барања, претставки и приговори од потрошувачите, вклучително и писмено образложение за преземените мерки по барањата односно претставките,
- 4) назначување на препознатлива и функционална служба или лице за постапување по приговорите од потрошувачите, при што потрошувачот да биде запознаен со имињата на службените лица со кои контактирал во постапката по приговорот,
- 5) водење на евиденција за доставените приговори со назначување на денот и часот на поднесувањето и предметот на приговорот, и
- 6) стручна и административна помош на потрошувачот кој е домаќинство или ранлив потрошувач за составување на приговорот, вклучително и потребните информации и податоци.

Уредно поднесен приговор

Член 42

- (1) Приговорот се смета за уредно поднесен ако е поднесен:
 - 1) во архивата на снабдувачот, односно операторот, или
 - 2) по препорачана или курирска пошта со јасна идентификација на моментот на приемот на приговорот, или
 - 3) во електронска форма на адресата за електронска пошта наменета исклучиво за прием на приговори од потрошувачите.
- (2) Снабдувачот, односно операторот го потврдува денот и часот кога е примен приговорот.
- (3) Приговорот особено треба да содржи:
 - 1) податоци за потрошувачот,
 - 2) податоци за мерното место,
 - 3) предмет на приговорот, и
 - 4) референтен број на фактурата, ако приговорот се однесува на фактурата.

Отстранување на недостатоци во приговорот

Член 43

- (1) Ако приговорот е нецелосен, неразбирлив или нејасен, снабдувачот во рок од три работни дена од денот на приемот на приговорот со допис ќе го повика потрошувачот во рок од осум дена да ги отстрани недостатоците во приговорот.
- (2) Снабдувачот со одлука го отфрла приговорот ако:
 - 1) Приговорот не е доставен во рокот определен во член 40 од овие Правила,
 - 2) Приговорот е поднесен од неовластено лице,
 - 3) Снабдувачот не е надлежен за постапување по приговорот,
 - 4) Приговорот е предмет на отпочната судска или управна постапка, или
 - 5) Потрошувачот не постапил согласно став (1) од овој член.

Постапување на снабдувачот по приговорот

Член 44

- (1) Приговорот на фактурата од член 40, став (1), точка 1) од овие Правила може да се однесува на целата пресметка или на дел од пресметката содржана во фактурата, а ако приговорот се однесува на дел од пресметката, потрошувачот е должен во рокот за плаќање на фактурата да го плати неоспорениот дел.
- (2) Ако при разгледувањето на приговорот од став (1) од овој член снабдувачот утврди дека причина за оспорување на фактурата е погрешно изготвена пресметка, во рок од осум дена од денот на приемот на приговорот изготвува нова пресметка и му ја доставува на потрошувачот, со определување на примерен рок за плаќање.
- (3) Ако при разгледувањето на приговорот се утврди дека причина за оспорување на фактурата е потрошениот природен гас, снабдувачот ќе го повика операторот да се произнесе по наводите во приговорот во рок не подолг од три работни дена, од денот на приемот на приговорот.
- (4) Снабдувачот најдоцна во рок од три работни дена по приемот, одговорот од операторот го доставува на потрошувачот и го известува за начинот на остварување на неговите права.
- (5) Ако снабдувачот утврди дека приговорот од член 40, став (1), точки 2), 3) или 5) од овие Правила е целосен и навремен, донесува одлука по приговорот во рок од осум дена од денот на приемот на приговорот.
- (6) Ако снабдувачот утврди дека приговорот од член 40, став (1), точка 4) од овие Правила е целосен и навремен, поднесува барање за надомест на штета до соодветниот оператор наредниот работен ден по приемот на приговорот.

VI. ПОТРОШУВАЧИ НА КОИ НЕ МОЖЕ ДА ИМ СЕ ПРЕКИНЕ ИСПОРАКАТА И НАЧИНОТ НА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ГАРАНЦИИ ЗА НАМИРУВАЊЕ НА ТРОШОЦИТЕ ЗА ПОТРОШЕН ПРИРОДЕН ГАС

Член 45

- (1) Снабдувањето не им се прекинува поради доцнење на плаќањето на фактурите во рокот утврден со договорот за снабдување на потрошувачите кои имаат објекти и инсталации во кои со прекинет би се довеле во опасност животот и здравјето на луѓето, сигурноста на објектите и постројките, како и објектите кои се од посебна важност за одвивање на нормалниот живот на граѓаните и вршење на јавните услуги, како што се:
 - 1) болници, клиники, специјални здравствени установи (станции за итна помош и друга итна интервенција, стационари, заводи за трансфузија на крв - земање и преработка на крв, центри за дијализа, здравствени домови),

- 2) објектите и средствата во јавниот сообраќај (аеродроми, железнички и автобуски станици),
 - 3) установи за згрижување на стари и изнемоштени лица,
 - 4) производители на топлинска енергија кои вршат јавна дејност,
 - 5) детски градинки, и
 - 6) зоолошки градини.
- (2) Со договорот за снабдување на потрошувачите чии објекти се наведени во ставот (1) од овој член се утврдуваат инструментите и начинот на доставување гаранција за обезбедување на плаќањето за преземен природен гас во тие објекти (задолжница, нотарски заверена меница со клаузула за извршност, банкарска гаранција и други инструменти на плаќање прифатени од снабдувачот, односно од соодветниот оператор) во износ од просечната месечна потрошувачка на природен гас во согласност со протоколот од член 5 став (2) од овие Правила, за два месеци однапред.
- (3) Снабдувачот може да побара од соодветниот оператор да ја прекине испораката на природен гас за потребите на објектите од ставот (1) од овој член поради неплаќање на фактурите, за тие објекти, доколку потрошувачот во рок не подолг од 45 дена од денот на настанување на обврската за плаќање на фактурата не обезбеди една од гаранциите определени во ставот (2) од овој член.

VII. ЗАШТИТА НА РАНЛИВИ ПОТРОШУВАЧИ

Ранлив потрошувач

Член 46

- (1) Ранлив потрошувач на природен гас претставува домаќинство снабдувано од снабдувачот со обврска за јавна услуга во коешто како член на семејството живее лице на кое поради неговата социјална состојба и/или здравствена состојба снабдувањето со природен гас му се обезбедува по посебни услови и начин утврдени во овие Правила.
- (2) Снабдувачот со обврска за јавна услуга обезбедува посебна заштита на потрошувачите на природен гас од категоријата на ранливи потрошувачи.
- (3) Потрошувачите кои спаѓаат во категоријата ранливи потрошувачи се утврдуваат со Програмата за заштита на ранливи потрошувачи на енергија.

Евиденција на ранливи потрошувачи

Член 47

- (1) Снабдувачот со обврска за јавна услуга води евиденција на домаќинствата коишто се стекнале со статус на ранлив потрошувач.
- (2) За упис во евиденцијата од став (1) од овој член домаќинството доставува:
 - 1) Барање за упис во евиденцијата на домаќинствата коишто се стекнале со статус на ранлив потрошувач,
 - 2) Фактура за природен гас за месецот што му претходи на денот на кој се доставува барањето, која гласи на име на ранливиот потрошувач или член на неговото семејство/домаќинство, од којашто може да се утврди дека барателот е приклучен на системот за дистрибуција на природен гас, и
 - 3) Уверение од центарот за социјална работа на подрачјето каде што се наоѓа станбениот објект во кој живее домаќинството кое што бара да биде запишано во евиденцијата од став

- (1) од овој член со кое се докажува дека спаѓа во категоријата на ранливи потрошувачи од член 46 став (3) од овие Правила.
- (3) Снабдувачот со обврска за јавна услуга во рок од три работни дена по приемот на уредно барање врши упис на потрошувачот во евиденцијата на ранливи потрошувачи.
- (4) Евиденцијата од став (1) од овој член содржи:
- 1) податоци за станбениот објект во кој живее домаќинството (адреса, вид на станбен објект и начин на затоплување),
 - 2) општи податоци за пресметковното мерно место,
 - 3) податоци за лицето кое спаѓа во категоријата на ранливи потрошувачи од член 46, став (3) од овие Правила,
 - 4) податоци за користење на средства од Програмата за субвенционирање на потрошувачката за енергија.

Обврски на снабдувачот со обврска за јавна услуга кон ранливите потрошувачи

Член 48

- (1) Заради обезбедување на непрекината и квалитетна испорака на енергија до ранливите потрошувачи снабдувачот со обврска за јавна услуга обезбедува:
- 1) информирање на ранливите потрошувачи за нивното право да побараат користење на една или повеќе од мерките за заштита,
 - 2) известување за планираното исклучување поради неплатена фактура најмалку 40 дена пред исклучувањето,
 - 3) неисклучување на ранлив потрошувач поради неплатени фактури за испорачан природен гас во месеците декември, јануари и февруари, при што оваа мерка не се однесува на домаќинства во оддалечени подрачја запишани во евиденцијата за ранливи потрошувачи,
 - 4) неисклучување на ранлив потрошувач поради неплатена фактура за испорачана енергија ако од рокот на доспеаност за плаќање на фактурите не се поминати повеќе од 60 дена, и
 - 5) можност за одложено плаќање или плаќање на рати на доспеаниот долг, при што исплатата на долгот се врши на најмалку шест еднакви месечни рати, за што склучува спогодба со ранливиот потрошувач.
- (2) За користење на една од мерките од став (1) од овој член ранливиот потрошувач запишан во евиденцијата од член 47 од овие Правила доставува барање до снабдувачот. Кон барањето се доставува:
- 1) уверение дека потрошувачот е запишан во евиденцијата на ранливи потрошувачи што ја води центарот за социјални работи,
 - 2) платена фактура за енергија за месецот што му претходи на денот на кој се доставува барањето која гласи на име на ранливиот потрошувач или член на неговото семејство/домаќинство, од којашто може да се утврди дека барателот е приклучен на системот за дистрибуција на природен гас, и
 - 3) доказ за исплата на надоместокот за субвенција за потрошена енергија, ако барателот е корисник на Програмата за субвенционирање на потрошувачката за енергија.
- (3) Покрај мерките од став (1) од овој член снабдувачот на природен гас со обврска за јавна услуга, на барање од ранливиот потрошувач, од операторот на системот за дистрибуција на природен гас обезбедува:
- 1) ослободување од обврска за плаќање на надоместок за повторно приклучување,
 - 2) ослободување од обврска за плаќање на трошоци за вонредна верификација на мерната опрема,
 - 3) приоритет во одлучувањето по барањата за надоместок на штета поради прекини во испораката и испорака на енергија со послаб квалитет од пропишаниот.

- (4) За вршење на работите од став (3), точки 1), 2) и 3) од овој член, операторот на системот за дистрибуција на природен гас има право на надоместок на трошоците во согласност со Програмата за заштита на ранливи потрошувачи.

VIII. КВАЛИТЕТ НА УСЛУГИТЕ НА СНАБДУВАЊЕТО

Квалитет на услугите што ги нуди снабдувачот

Член 49

- (1) Квалитетот на комерцијалните услуги што ги обезбедува снабдувачот се оценува според следниве индикатори:
- 1) навременост во испраќање на сметките, односно фактурите до потрошувачот согласно овие Правила и договорот за снабдување,
 - 2) број на преземени постапки по барања и приговори од потрошувачите во однос на сметките, односно фактурите за природен гас, како и по основ на квалитетот на испорачаниот природен гас,
 - 3) број на постапки за заштита на потрошувачот при намалена испорака или прекин во испораката на природен гас од страна на соодветниот оператор,
 - 4) број на информации наменети и доставени до потрошувачите поврзани со состојбите со квалитетот и континуитетот во испораката на природен гас во текот на еден пресметковен период, и
 - 5) број на постапки по барање од потрошувач преземени во рок подолг од 24 часа од приемот на барањето.
- (2) Снабдувачот, вклучувајќи го и снабдувачот со обврска за јавна услуга, води евиденција и формира база на податоци за индикаторите на квалитет на комерцијалните услуги, врши анализа на квалитетот на услугите и резултатите ги објавува на својата веб страница.

Комуникација помеѓу снабдувачот и операторот во однос на квалитетот и континуитетот на природниот гас

Член 50

- (1) Заради обезбедување на пропишаниот квалитет и континуитетот во испораката на природен гас снабдувачот и соодветниот оператор комуницираат и разменуваат податоци и информации со цел прекините во испораката на природниот гас да не предизвикаат или да предизвикаат што е можно помала штета за потрошувачите.
- (2) Снабдувачот и соодветниот оператор потпишуваат протокол за комуникација и размена на податоци и информации кои што се однесуваат на датумот и часот на планираниот прекин, како и неговото времетраење и подрачјето кое што ќе биде опфатено со прекилот.
- (3) Соодветниот оператор го усогласува планот за планираните прекини во испораката на природен гас и обезбедува координација со снабдувачите со цел прекилот да биде извршен во дел од денот кога е тоа најповолно за најголемиот дел од потрошувачите, односно со прекилот да бидат опфатени што е можно помал број на потрошувачи.
- (4) Соодветниот оператор за прекините што не се предвидени во планот за планираните прекини и кои не се усогласени со снабдувачот, го известува снабдувачот најмалку 24 часа пред почетокот на планираниот прекин, ја објавува информацијата за прекилот на својата веб страница и му овозможува на снабдувачот информацијата да ја објави на неговата веб страница.
- (5) Во случај на непланиран прекин во испораката на природен гас подолг од осум часа, соодветниот оператор го известува снабдувачот, во рок не подолг од 24 часа по

настанувањето на непланираниот прекин, за датумот и времето на настанувањето и времетраењето на прекилот, причината за прекилот и подрачјето опфатено со прекилот.

- (6) Во случај на виша сила, соодветниот оператор го известува снабдувачот за прекините во испораката на природен гас, опфатеното подрачјето, проценетото времетраење на прекините, како и за други факти за коишто снабдувачот треба да ги извести потрошувачите.

IX. КОМУНИКАЦИЈА НА СНАБДУВАЧОТ СО ПОТРОШУВАЧИТЕ

Поддршка на потрошувачите

Член 51

- (1) Снабдувачот им обезбедува стручна и техничка поддршка и бесплатни совети на потрошувачите за остварување на нивните права за постигнување на пропишаниот и договорениот квалитет на снабдување со природен гас, состојбите со нивните обврски по договорот, како и за остварување на нивните права пропишани со Законот за енергетика и соодветните мрежни правила и договорот за приклучување на системот.
- (2) Поддршката од ставот (1) на овој член снабдувачот може да ја обезбеди преку служба за поддршка на потрошувачите која што може да биде организациона единица на снабдувачот или друго правно или физичко лице ангажирано од снабдувачот.
- (3) Обезбедувањето на поддршката од ставот (1) на овој член со ангажирање на друго правно или физичко лице, не го ослободува снабдувачот од одговорноста за квалитетно и навремено обезбедување на поддршката на потрошувачите.
- (4) Снабдувачот овозможува физичка и телекомуникациска пристапност до службата за поддршка, особено за потрошувачите од категоријата домаќинства и мали потрошувачи.
- (5) Снабдувачот обезбедува службата за поддршка да постапи веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа по приемот на барањето од потрошувачот, без оглед дали е доставено во просториите на службата или преку телекомуникациски средства, а доколку се работи за посложени барања чие што разрешување зависи од соодветниот оператор или од други субјекти, по претходна консултација со операторот, го известува потрошувачот за рокот во кој барањето ќе биде разрешено.
- (6) Снабдувачот веднаш по приемот на одговорот од страна на соодветниот оператор во врска со барањето од ставот (3) на овој член го известува потрошувачот и му понудува стручна помош за разрешување на проблемот.
- (7) Снабдувачот со обврска за јавна услуга обезбедува комуникацијата со потрошувачите преку службата, контакт центрите, повикувачкиот центар, електронската пошта, како и веб страницата да се врши во согласност со законот со кој се уредува употребата на јазиците во Република Северна Македонија.

Локален контакт центар

Член 52

- (1) Снабдувачот, во зависност од категоријата на потрошувачите што ги снабдува и обемот на снабдувањето, покрај единствениот контакт центар, воспоставува и локални центри за контакт со потрошувачите преку кои навремено ќе обезбедува информации, ќе ги решава барањата, ќе ги испитува жалбите на потрошувачите по телефон, електронска пошта или лично.
- (2) Заради обезбедување на барањето за физичка пристапност до службата за поддршка, за домаќинствата и малите потрошувачи снабдувачот со обврска за јавна услуга организира локални центри за контакт на службата од член 51 од овие Правила, при што еден контакт центар треба да обезбеди опслужување на најмногу 15000 мали потрошувачи и домаќинства.

- (3) Контакт центарите од став (1) од овој член треба да бидат достапни за потрошувачите со посебни потреби и да бидат во близина на линиите за јавен градски и приградски превоз.

Телекомуникациска пристапност на службата за заштита и поддршка на потрошувачите

Член 53

- (1) Заради обезбедување на барањето за телекомуникациска пристапност од членот 51, став (4) од овие Правила, снабдувачот, во секое време, обезбедува функционален единствен повикувачки центар кој што треба да обезбеди непречено опслужување на сите потрошувачи, како и адреса за електронска пошта преку која потрошувачите ќе можат непречено да комуницираат со службата од членот 51, став (2) од овие Правила.
- (2) Снабдувачот создава и одржува веб страница на која ќе бидат постојано објавени и обновувани сите информации во однос на цените и тарифите за природен гас, условите за снабдување, пропишаниот квалитет на природниот гас, правата и обврските на снабдувачот, соодветниот оператор и потрошувачите, како и сите известувања за планираните прекини во испораката на природен гас.
- (3) Снабдувачот му обезбедува електронски пристап на потрошувачот до состојбата на неговата сметка, односно увид и проверка на неговите платени и неплатени обврски, како и податоци за потрошувачката на природен гас за последните пет години, односно за периодот во којшто бил снабдуван од ист снабдувач, ако тој период е покус од пет години.
- (4) Услугите наведени во ставовите (1), (2) и (3) од овој член се достапни за потрошувачите без надоместок.

X. РАЗМЕНА НА ИНФОРМАЦИИ МЕЃУ СНАБДУВАЧИТЕ И ОПЕРАТОРИТЕ

Разменување на оперативни информации

Член 54

- (1) Снабдувачот со соодветниот оператор разменува оперативни податоци и информации што се однесуваат на проценката на можните ризици од одредени настани и преземањето на соодветни интервенции за спречување на последиците од тие настани, како и за заедничките истраги за тие настани, резултатите од анализите на последиците од настаните и преземените интервенции врз соодветниот систем.
- (2) Начинот и постапката за разменувањето на податоците од ставот (1) се уредува во согласност со соодветните мрежни правила.

Размена на информации за мерни податоци

Член 55

- (1) Соодветниот оператор по барање на снабдувачот ги достави бараните податоци од базата на мерни податоци на начин и под услови утврдени во мрежните правила, особено во случај кога снабдувачот ги бара податоците поради:
 - 1) приговор од потрошувачот на фактурата за потрошениот природен гас кој се однесува на мерните податоци,
 - 2) престанување на договорот за снабдување и
 - 3) промена на сопственоста или давање под закуп на објектот каде што се испорачува природниот гас.
- (2) Снабдувачот му ги доставува без надоместок на операторот отчитаните податоци од мерните уреди добиени од потрошувачот во согласност со членот 32, став (4) од овие Правила.

Размена на податоци и информации помеѓу операторот и потрошувачот

Член 56

- (1) Операторот го известува потрошувачот:
 - 1) доколку потрошувачот користи поголемо количество природен гас од количество на природен гас одобрено од страна на операторот;
 - 2) за сите планирани прекини, во согласност со соодветните мрежни правила и овие Правила;
 - 3) за други случаи, согласно Законот за енергетика, соодветните мрежни правила и овие Правила.
- (2) Потрошувачот го известува операторот за планираната промена на карактеристиките и начинот на својата потрошувачка на природен гас ако со тоа отстапува од одобрените и/или од други обврски кои му се утврдени од страна на операторот, како и за други случаи, согласно Законот за енергетика, соодветните мрежни правила и овие Правила.

Размена на податоци и информации помеѓу оператор и снабдувач

Член 57

- (1) Операторот ги доставува мерните податоци до снабдувачот во форма и на начин утврден во Протокол за комуникација и размена на податоци и информации, којшто го потпишуваат операторот и снабдувачот.
- (2) Формата и содржината на Протоколот од ставот (1) на овој член ја утврдува операторот во соработка со снабдувачите.

Постапување на снабдувачот со податоците за потрошувачот

Член 58

- (1) Потрошувачот му ги обезбедува на соодветниот оператор и на снабдувачот своите податоци за контакт (име и презиме/назив на потрошувачот, адреса/седиште, матичен/даночен број, број на документ за идентификација, телефон, е-пошта).
- (2) Снабдувачот и соодветниот оператор, заради остварување на обврските кои произлегуваат од овие Правила водат евиденција која ги содржи податоците од ставот (1) од овој член и имаат право податоците да ги обработуваат, ажурираат и разменуваат меѓу себе, како и да ги доставуваат на барање на државните органи и судовите.
- (3) Податоците на потрошувачите од ставот (1) од овој член можат да се користат исклучиво заради:
 - 1) уредување на договорни односи,
 - 2) наплата на побарувања,
 - 3) спроведување на судски или управни постапки, и
 - 4) комуникација со потрошувачите корисниците заради исполнување на обврските од Законот за енергетика и прописите донесени врз основа на Законот за енергетика.
- (4) Снабдувачот и соодветниот оператор со податоците постапуваат во согласност со законот со кој се уредува заштитата на личните податоци.
- (5) По престанување на договорните односи, податоците за потрошувачите од ставот (1) на снабдувачот и соодветниот оператор ги чуваат во период од три години од денот на издавање на последната сметка, односно фактура на корисниците за обезбедените услуги согласно со овие Правила.

XI. ИСКЛУЧУВАЊЕ НА ПОТРОШУВАЧИТЕ

Општа одредба за исклучување на потрошувач

Член 59

Потрошувачот може да биде исклучен од системот за пренос и/или дистрибуција на природен гас, односно од затворениот систем за дистрибуција на природен гас во случаи определени со Законот за енергетика, соодветните мрежни правила и овие Правила, како и во други случаи утврдени со закон или определени со договорот за снабдување или договорот за приклучување на соодветниот систем и тоа по барање на соодветниот оператор, снабдувачот или потрошувачот.

Опомена пред исклучување и прекинување на снабдувањето

Член 60

- (1) Ако потрошувачот не ги извршува своите обврски утврдени во договорот за снабдување во однос на целосно и навремено плаќање на фактурите или неисполнување на други обврски од договорот за снабдување, снабдувачот кон фактурата му доставува опомена за ограничување или прекинување на снабдувањето, којашто особено содржи:
 - 1) износ на неисплатениот долг и рок во кој треба да се исплати долгот, или
 - 2) обврски од договорот за снабдување кои што не се исполнети.
- (2) Ако потрошувачот не го плати долгот или не ја прифати понудата за склучување на спогодба за одложено плаќање на достасаниот долг, снабдувачот ќе поднесе до операторот барање за ограничување, односно прекин на испорака на природен гас, со тоа што ограничувањето, односно прекилот за домаќинствата и ранливите потрошувачи не може да отпочне во неработен ден, или на ден пред или на државен празник или празник на Република Северна Македонија и не може да се спроведе пред истекот на 30 дена од денот кога на потрошувачот му е доставена опомената од став (1) од овој член.
- (3) Ограничувањето, односно прекилот на снабдувањето од став (2) од овој член, не предизвикува раскинување на договорот за снабдување, освен ако се утврди дека податоците од отчитувањето на мерниот уред што ги доставува купувачот до снабдувачот се непотполни и неточни и го оневозможува снабдувачот во исполнувањето на неговите обврски.
- (4) По плаќањето, или по склучувањето на спогодбата за одложено плаќање на достасаниот долг, снабдувачот продолжува со снабдувањето во согласност со договорот за снабдување.

Исклучување по барање на снабдувачот

Член 61

- (1) Снабдувачот има право да побара од соодветниот оператор, во рок определен со општите услови и пристап за користење на мрежата или определен во соодветните мрежни правила да ја прекине испораката на природен гас на определен потрошувач кога потрошувачот не ја платил доставената фактура во рок и на начин определен во договорот за снабдување.
- (2) Снабдувачот нема право да побара исклучување на потрошувач:
 - 1) ако потрошувачот отпочнал постапка за промена на снабдувач во согласност со овие Правила и
 - 2) пред да ги спроведе сите мерки за заштита на потрошувачи предвидени со закон и со овие Правила.
- (3) Во случај кога причината за прекин на испораката на природен гас на потрошувачот од став (1) престанала, снабдувачот ќе побара соодветниот оператор во рок од еден работен ден повторно да го приклучи на системот, а снабдувачот, во име и за сметка на потрошувачот, ги

плаќа трошоците за повторно приклучување. Потрошувачот, освен ранливиот потрошувач е должен да му ги надомести трошоците за повторното приклучување на снабдувачот.

- (4) Снабдувачот во краен случај има право да бара соодветниот оператор да ја прекине испораката на природен гас на определен потрошувач кога потрошувачот не склучил договор за снабдување со друг снабдувач, а рокот од 90 дена во кој потрошувачот може да се снабдува со природен гас преку снабдувачот во краен случај истекол.
- (5) Соодветниот оператор го известува снабдувачот за реализираните исклучувања на потрошувачите од мрежата во рок не покус од три работни дена од денот на секое поединечно исклучување.

Исклучување по барање на операторот

Член 62

- (1) Соодветниот оператор има право да го исклучи потрошувачот во согласност со соодветните мрежни правила и за тоа го известува снабдувачот.
- (2) Соодветниот оператор најдоцна три работни дена пред исклучувањето го известува снабдувачот за намерата да го исклучи потрошувачот.
- (3) Снабдувачот може да побара од операторот да го одложи исклучувањето, доколку оцени дека состојбите поради кои треба да настане исклучувањето може да се доведат во согласност со закон и други прописи, без притоа да се причини штета на соодветниот систем или на трети лица и во договор со потрошувачот да предложи рок во кој ќе се отстранат причините за исклучувањето.
- (4) Отстранувањето на причините за исклучувањето во договорениот рок од став (3) од овој член не го ослободува потрошувачот од исполнувањето на обврските или штетите кон операторот или кон трети лица.

XII. ИЗВЕШТАИ ДО РЕГУЛАТОРНАТА КОМИСИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКА

Податоци што се доставуваат во извештаите во текот на годината

Член 63

- (1) Снабдувачот доставува во определени временски интервали до Регулаторната комисија за енергетика податоци утврдени во други прописи како и во лиценцата за вршење на енергетската дејност.
- (2) Снабдувачот, најмалку десет години ги чува сите податоци за оценка на параметрите за комерцијалниот квалитет на неговите услуги, а особено целата документација поврзана со поплаките на потрошувачите.

Податоци што се доставуваат во годишниот извештај

Член 64

Снабдувачот во годишниот извештај до Регулаторната комисија за енергетика ги доставува сите податоци за комерцијалниот квалитет на неговите услуги за претходната година, а особено за бројот на оправдани и неоправдани приговори од потрошувачите во врска со неостварувањето на гарантираните стандарди на услугите наведени во лиценцата за вршење

на енергетската дејност, како и причините за неостварувањето и непостапување на соодветниот оператор.

XIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 65

- (1) Со денот на влегување во сила на овие Правила престануваат да важат Правилата за снабдување со природен гас („Службен весник на Република Македонија“ бр.56/12).
- (2) Правилата за снабдување со природен гас во краен случај („Службен весник на Република Македонија“ бр. 111/12) се применуваат до денот на отпочнување со вршење на дејноста снабдување со природен гас во краен случај утврден во лиценцата издадена на снабдувачот определен во согласност со член 139 од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр.96/18).

Член 66

Овие Правила влегуваат во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 01-359/1

1 март 2019 година

Скопје

ПРЕТСЕДАТЕЛ

Марко Бислимоски

ПРИЛОГ 1

Стандарден квалитет на природниот гас

Вредностите се однесуваат на волумен природен гас од 1 m³ при притисок 101.325 Pa (1,01325 bar) и температура 293,15 K (20°C).

Природен гас

Хемиски состав, mol %

Метан (CH ₄)	минимално 85
Етан (C ₂ H ₆)	максимално 7
Пропан (C ₃ H ₈) и повисоки јаглеводороди	максимално 6
Инертни гасови (N ₂ + CO ₂)	максимално 7
Јаглерод диоксид (CO ₂)	максимално 2,5
Кислород (O ₂)	максимално 0,001

Содржина на сулфур, mg/m³

Вкупен сулфур (S)	максимално 30
Сулфурводород и јаглеродни сулфити вкупно (H ₂ S+COS) (RSH)	максимално 5 максимално 6

Горна топлотна вредност H _g , kWh/m ³	минимално 10,28 / максимално 12,75
Долна топлинска вредност H _d , kWh/m ³	минимално 9,25 / максимално 11,47
Горен Wobbe – индекс W _g , kWh/m ³	минимално 12,75 / максимално 15,81
Долен Wobbe – индекс W _d , kWh/m ³	минимално 11,48 / максимално 14,23
Релативна густина d	минимално 0,56 / максимално 0,70
Температура на кондензација, °C при притисок од 70 bar	вода -8 / јаглеводороди -2

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Врз основа на член 24, став (1), точка 1), алинеја 14 и член 30 од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија” бр. 96/18), Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: Регулаторна комисија за енергетика) изработи Правила за снабдување со природен гас.

Регулаторната комисија за енергетика ги изработи Правилата за снабдување со природен гас со помош на УСАИД и во соработка со Секретаријатот на Енергетската заедница.

Со овие Правила за снабдување со природен гас се уредуваат општите услови и начинот на снабдување со природен гас, како и меѓусебните права, обврски и одговорности на снабдувачите со природен гас и снабдувачот со природен гас во краен случај, потрошувачите на природен гас, операторот на системот за пренос на природен гас, операторите на дистрибуција на природен гас и операторите на затворените системи за дистрибуција на природен гас, а особено:

- 1) условите, начинот и рокот на склучување на договорот за снабдување со природен гас,
- 2) начинот на мерење, пресметка, фактурирање и наплата на испорачаниот природен гас,
- 3) потрошувачите на кои не може да им се прекине испораката и начинот на обезбедување на гаранции за намирување на трошоците за потрошениот природен гас,
- 4) начинот и постапката за промена на снабдувачот со природен од страна на потрошувачите и остварувањето на правото на потрошувач без надомест да го промени снабдувачот, како и правата и обврските на снабдувачите, соодветниот оператор и потрошувачот во постапката за промена на снабдувачот,
- 5) квалитетот на услугите обезбеден од страна на снабдувачот,
- 6) минималните услови за вршење на дејноста и начинот на организациона поставеност и техничка опременост на снабдувачите за обезбедување на комуникација со потрошувачите заради обезбедување на пропишаниот квалитет на услугите коишто ги обезбедува снабдувачот,
- 7) обврските на снабдувачот кон различните категории на потрошувачи во зависност од карактеристиките на секоја категорија на потрошувачи,
- 8) начинот и постапките за комуникација и размена на информации помеѓу снабдувачот и соодветниот оператор заради обезбедување на пропишаниот квалитет на природен гас и услугите што ги обезбедуваат операторите,
- 9) условите и постапката за исклучување на потрошувачите од системите за пренос или дистрибуција, во случај кога потрошувачите не ги исполнуваат обврските утврдени со закон, друг пропис и/или договор,
- 10) начинот, формата и рокот за поднесување на извештаи коишто снабдувачот ги доставува до Регулаторната комисија за енергетика,
- 11) потребните информации што снабдувачите навремено им ги обезбедуваат на потрошувачите приложени кон фактурите, како и информациите што треба да бидат јавно достапни, а се од интерес за сите потрошувачи,
- 12) услови и начини за снабдување на ранливи потрошувачи, и
- 13) посебните мерки за заштита на потрошувачите.

Овие Правила ги применуваат:

- 1) снабдувачот,
- 2) снабдувачот со обврска да обезбеди јавна услуга во снабдувањето со природен гас,
- 3) снабдувачот со обврска да снабдува со природен гас во краен случај,

- 4) снабдувачот којшто врши снабдување на потрошувачи на затворен систем за дистрибуција на природен гас,
- 5) операторот на системот за пренос на природен гас или операторот на системот за дистрибуција на природен гас,
- 6) операторот на затворен систем за дистрибуција на природен гас на којшто е приклучен потрошувачот, и
- 7) потрошувачот којшто купува природен гас од снабдувач.

На 22 ноември 2018 година Регулаторната комисија за енергетика на својата веб страна објави Предлог - Правила за снабдување со природен гас, како и соопштение со кое ги повика сите заинтересирани страни да достават по електронски пат на официјалната адреса: erc@erc.org.mk, свои сугестии, забелешки и предлози, најдоцна до 11 декември 2018 година, по однос на Предлог - Правилата за снабдување со природен гас. Исто така, Регулаторната комисија за енергетика ги достави Предлог - Правилата за снабдување со природен гас и до Секретаријатот на Енергетската заедница за увид и забелешки. Заклучно со 11 декември 2018 година беа доставени забелешки од Макпетрол Пром-Гас ДООЕЛ Скопје и од Секретаријатот на Енергетската заедница.

Регулаторната комисија за енергетика со Решение број 02-2233/1 од 22 ноември 2018 година свика подготвителна седница со предмет на разгледување Предлог - Правила за снабдување со природен гас. На подготвителната седница беа поканети: членовите на Регулаторната комисија за енергетика, претставници од Макпетрол Пром-Гас ДООЕЛ Скопје, АД Макпетрол – Скопје, АД ГА-МА – Скопје, АД ЕЛЕМ – Енергетика – Скопје, АРЦЕЛОРМИТТАЛ Скопје АД, ТЕ-ТО АД Скопје, ЕЛЕМ ТРЕЈД ДООЕЛ Скопје, Когел Стил ДОО Скопје, ГЕС Скопје, Макстил АД Скопје, МЕР АД Скопје, ДТИРЗ, ПАН ИНТЕРТРЕЈД ДОО Скопје, ФЗЦ 11ти Октомври – Куманово, ЈП “ КУМАНОВО – ГАС” – Куманово, АД Пивара – Скопје, АД Алкалоид– Скопје, Кабинетот на Заменик Претседателот на Владата задолжен за економски прашања, Министерството за економија, Комисијата за заштита на конкуренција, Стопанската комора на Македонија, Сојузот на стопански комори на Македонија, Советот за заштита на потрошувачите и Организацијата на потрошувачи на Македонија.

На 11 декември 2018 година се одржа подготвителна седница на која учествуваа членовите на Регулаторната комисија за енергетика, како и претставници од: Макпетрол Пром-Гас ДООЕЛ Скопје, АД Макпетрол – Скопје, АД ГЕС Скопје, АД ГА-МА – Скопје, ТЕ-ТО АД Скопје, Макстил АД, МЕР АД Скопје, ДТИРЗ, ЈП “ КУМАНОВО – ГАС” – Куманово, Струмица гас, Министерството за економија, Стопанската комора на Македонија и консултантите на УСАИД. На подготвителната седница од страна на присутните беа дадени забелешки во однос на текстот на Предлог - Правила за снабдување со природен гас.

Имајќи ги во предвид доставените забелешки во дадениот рок, забелешките дадени на подготвителната седница од страна на заинтересираните страни, како и забелешките доставени од Секретаријатот на Енергетската заедница, Регулаторната комисија за енергетика изработи текст на Правила за снабдување со природен гас, како предлог за донесување.

Регулаторната комисија за енергетика на седницата одржана на ден 1 март 2019 година донесе Правила за снабдување со природен гас.